

МЕТОДИЧЕСКИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В СИСТЕМИТЕ ЗА ВЪТРЕШЕН КОНТРОЛ

Проф. д.н. Мая ЛАМБОВСКА

Университет за национално и световно стопанство, София

E-mail: mlambovska@abv.bg

***Резюме:** Статията представя инструментите за приложение на алтернативен подход за управление на риска в системите за вътрешен контрол при революционни промени в развитието на организациите. В първата част на статията са демонстрирани функциите и приложението на инструментариума за идентифициране и измерване на заплахите за организацията. Във втората част на статията са описани ролята и приложението на инструментариума за противодействие на заплахите за организацията. Предложеният инструментариум е илюстриран с някои резултати от изследователски проект „Теоретични основи на вътрешен стандарт за измерване и оценяване на заплахите към организациите”, финансиран от фонд „Научни изследвания” на Министерството на образованието и науката на Р България.*

***Ключови думи:** системи за вътрешен контрол, управление на риска, методи и инструменти.*

JEL: C65, M10.

Увод

В методологическо отношение статията се основава на същността и принципите на алтернативен (нетрадиционен) подход за управление на риска в системите за вътрешен контрол на революционните стадии в развитието на организациите, предложен от О. Симеонов в публикацията „Системите за вътрешен контрол като кризисен и антикризисен фактор”. Симеонов разглежда развитието на организациите като последователност еволюционни и революционни стадии. По мнение на Симеонов в условията на достатъчна зрелост на еволюционните стадии традиционните подходи за управление на риска са ефективни при въвеждане на организационни стандарти, осигуряващи единство на

стратегическото, оперативното и операционното управление на организацията¹.

Съгласно концепцията на Симеонов в революционните етапи на развитие на организацията съществуващите стандарти стават неефективни. Нещо повече, авторът счита, че при революционните етапи системата за вътрешен контрол става спирачка на организационното развитие и дори се превръща от стабилизиращ в кризисен фактор поради своята неадекватност². В този смисъл Симеонов подчертава, че при революционно развитие на организацията е необходим алтернативен методологически подход, който да осигури въвеждането на нови организационни стандарти.

Новият подход, който Симеонов предлага, се състои в измерване, оценяване и реакция на заплахите чрез идентифициране на субектите на заплахите, анализ на отношението на различните заинтересовани страни към критичните параметри на поведението на организацията и анализ на възможностите за реакция на организацията чрез оценяване на ефекта от алтернативните решения за ограничаване на заплахите³. Приложимостта на предлагания подход за управление на риска пряко зависи от разработването на подходящ инструментариум. В тази насока са насочени и усилията на автора на настоящата статия.

Целта на статията е да предложи инструментариум за приложението на нетрадиционен (алтернативен) подход за управление на риска в системите за вътрешен контрол при революционни промени в развитието на организациите.

Задачите на автора на статията са да представи:

- Елементите на предлагания инструментариум за идентифициране, измерване и противодействие на заплахите към организацията; и
- Възможностите за практическо приложение на инструментариума.

Във връзка с втората задача предложеният инструментариум е илюстриран с резултатите от изследователски проект „Теоретични основи на вътрешен стандарт за измерване и оценяване на заплахите към организациите (на примера на Университета за национално и световно стопанство – УНСС)“, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на Министерството на образованието и науката на РБългария.

Практическото приложение на алтернативния подход за управление на риска, предложен от Симеонов, е възможно да се осъществи чрез методика за управление на риска при революционни промени в организацията. От гледна точка на проблемите, които решава алтернативният подход, е логично разработване на методика, обхващаща три етапа:

- 1) Идентифициране на субектите и показателите на заплахата за организацията;
- 2) Измерване на заплахите за организацията; и
- 3) Оценяване на възможностите на организацията за противодействие на заплахите към нея.

---

¹ **Simeonov**, O. Internal control systems as a crisis and anti-crisis factor. //Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí. University of Zilina. Zilina. Slovakia, vol. 2, 2009, pp. 573-578, p. 574.

² Пак там, p. 575.

³ Пак там, p. 576.

1. Приложение на инструментариума за идентифициране и измерване на заплахите към организацията

В настоящата статия като *продукти на първия етап от методиката* за управление на риска по алтернативния подход се разглеждат субектите на заплахата, наричани лицензиращи институции⁴ (ЛИ) на организацията, критичните показатели в поведението на организацията (наричани лицензионни показатели) и критичните стойности на тези показатели⁵. Като инструментариум за определянето им авторът на статията предлага метода на анкетиране и метода на фокусните групи.

В рамките на практическото изследване, осъществено по реализирания научноизследователски проект, като основни лицензиращи институции на УНСС са дефинирани 10 заинтересовани страни и общо 64 критични показатели за дейността на университета. Лицензиращите институции са, както следва: студенти, бивши студенти, работодатели, администрация, преподаватели, кандидат-студенти, рейтингова агенция, Сметна палата, медии и Национална агенция по акредитация.

Продуктите на втория етап от методиката за управление на риска по алтернативния подход са, както следва:

- два вида функции:
  - функции на агресия на лицензиращите институции; и
  - функции на заплахата за организацията от лицензиращите институции;
- лицензионно табло на заплахите към организацията.

Функциите на агресия описват с каква неполезност лицензиращите институции свързват изменението на лицензионните показатели и какви са агресивните действия, които те ще предприемат по отношение на организацията при достигане на конкретни стойности на лицензионните показатели. Агресията се разглежда като следствие от нарушаване на дадения от институциите лиценз⁶ на организациите, включващ критични показатели на организациите и техни критични стойности.

Функциите на заплахата описват с каква неполезност организацията свързва агресията на лицензиращите институции при изменението на лицензионните показатели.

---

⁴ Понятието „лицензиращи институции“ е въведено от Andy Neely. В него той включва притежателите на интереси, които могат да имат критично отношение към организацията. „Понятието „притежател на интереси“ е много по-широко от понятието „акционер“, тъй като в кръга на притежателите на интереси се включват всички, които имат отношения с организацията, независимо дали са външни за нея лица (клиенти и доставчици) или нейни членове (служители и собственици, които често са акционерите)“ (Нийли, А. Перспективи за развитие на бизнеса. Измерване на показателите за състоянието на вашия бизнес. С., 2001, с. 123.).

⁵ Вж. Сирашки, Хр. Управлението на иновациите – алтернатива за екологизация на дейности на добивната промишленост. // *Диалог*, 2011, бр. 4, с. 18-37, с. 22, http://dlib.eacademy.bg/bitstream/handle/10610/2510/DialogueBook4bul2011_18_37.pdf?sequence=1&isAllowed=n.

⁶ Под лиценз се разбира формализираното или неформализирано отношение на съгласие да се взаимодейства с организацията при определени условия (Нийли, А., Перспективи за развитие на бизнеса. Измерване на показателите за състоянието на вашия бизнес. С., 2001, с. 121.).

Функциите на агресия се определят преди функциите на заплахата във втория етап на методиката за управление на риска по алтернативния подход. Двата вида функции се изработват по лицензиращи институции за всички критични показатели на организацията. В математическо отношение типът на функциите е различен.

Пример за двата вида функции е представен на Фигура 1. Примерът е от резултатите на практическото изследване, осъществявано в рамките на научноизследователския проект, цитиран в статията. Примерът представя функцията на агресия на лицензираща институция „Студенти“ към УНСС по лицензионен показател „Тежки и бавни административни процедури“, както и функцията на заплахата за УНСС от същата лицензираща институция и показател.

Инструментите, които се предлагат от автора на статията, за изработване на двата типа функции **на втория етап от методиката за управление на риска** по алтернативния подход са, както следва:

- Метод на фокусните групи;
- Метод на анкетиране;
- Метод на сравнение по двойки;
- Доверителни интервали;
- Метод на най-малките квадрати; и
- Монотонните и непрекъснати функции на полезност по фон Нойман -

Моргенщерн.

Методът на фокусните групи и методът на анкетирането се използват на втория етап на методиката за определяне функциите на агресия на лицензиращите институции. По-конкретно чрез двата метода се оценяват заплахите от организацията към лицензиращите институции по договорените лицензионни показатели, както и тези заплахи се свързват с агресивните действия, които ще се предприемат от лицензиращите институции. Фокусните групи се формират към лицензиращите институции. С членовете на фокусните групи се провеждат анкети. Те оценяват величините на лицензионните показатели, представляващи заплахата за лицензиращите институции, описват и сравняват агресивните действия, които се очаква да предприемат институциите. Методът на анкетиране се прилага и за оценяване на заплахите от лицензиращите институции към организацията. В този случай анкетирането се провежда с груповия субект, вземащ решение в организацията.

Методът на сравнение по двойки се използва на втория етап на методиката за ранжиране на агресивните действия на лицензиращите институции по степен на агресивност и за определяне на интервалите между тези действия при нанасянето им върху координатната ос на агресията (вж. Фигура 1). Сравнението по двойки се прилага при удовлетворяване на ограничителното условие, че отсъстват циркулярни триади в предпочитанията на фокусните групи, т.е. предпочитанията на членовете на фокусните групи и комбинациите от тях не са противоречиви⁷.

Доверителните интервали се използват на втория етап на методиката в комбинация с метода на сравнение по двойки. По-точно чрез математически опе-

---

⁷ Вж. **Дэвид**, Г. Метод парных сравнений. Москва, Статистика, 1978, с. 8.

Фигура 1. Функции на агресия и на заплаха за УНСС по показател „Тежки и бавни административни процедури“ от лицензираща институция „Студенти“

рации с доверителни интервали⁸ се изчисляват относителните разстояния между оценките за агресивните действия.

В количествено отношение функциите на агресия и на заплаха се определят чрез метода на най-малките квадрати, когато функциите са непрекъснати и (не)монотонни.

⁸ Вж. Kaufmann, A., Aluja, J. Tecnicas Operativas de Gestion para el Tratimiento de la incertidumbre. Limpergraf S.A., Barcelona, 1987, pp. 21-42, 62-64, 66, 85, 202.

Върху теорията на полезността на фон Нойман – Моргенщерн се основават двата вида функции (на агресия и на заплаха) при удовлетворяване на изискванията за непрекъснатост и монотонност на функциите и за приложение на теорията на полезността на фон Нойман – Моргенщерн⁹. Основното приложение на тази теория в методиката е в качеството ѝ на средство за оценяване на отношението към риска на лицензиращите институции и на субекта, вземащ решение в организацията при непрекъснати и монотонни функции на агресия и на заплаха.

Измерените заплахи към организацията се обобщават чрез **лицензионно табло** на заплахите. То се изработва по лицензиращи институции и за организацията като цяло¹⁰. Лицензионното табло отразява величината на заплахите към организацията чрез площта на многоъгълник, формиран от координатна система „радар“, където площта се определя в съответствие с измерените стойности на заплахите по показатели. В методиката за управление на риска по алтернативния подход обобщеното лицензионно табло се изработва чрез **метода на претеглени оценки, изчисление площта на произволен многоъгълник, нормализация в математическия интервал [0, 1]**.

Пример за лицензионно табло на заплахите е обобщеното (за всички лицензиращи институции) табло на УНСС (Фигура 2), разработено в рамките на цитирания научноизследователски проект. Измерената площ на съвкупната заплаха към университета в случая е 0.22 см². При тълкуването на данните следва да се има предвид, че проучването няма представителен характер, а е предназначено да докаже и илюстрира приложимостта на методиката за управление на риска по алтернативния подход в практически условия.

2. Приложение на инструментариума за противодействие на заплахите към организацията

В настоящата статия като *продукт на третия етап от методиката* за управление на риска по алтернативния подход се разглежда т.нар. „оптимален“ пакет от управленски решения за противодействие на заплахите. Той се очаква да минимализира в най-голяма степен площта на многоъгълника от лицензионното табло на организацията. В този смисъл ефектът от изборния „оптимален“ пакет от решения се доказва чрез изработване на ново лицензионно табло. Очакваната обща площ на заплахата в новото табло следва да е по-малка от площта на първоначално разработеното табло на етап втори на методиката, както и да е минимална за всички предложени пакети от управленски решения. При разработване на новото лицензионно табло се отчитат взаимните влияния и скритите ефекти от първо и второ поколение между решенията и заплахите, между отделните решения и между заплахите.

---

⁹ Вж. **Von Neumann, J.**, Morgenstern, O. Theory of games and economic behaviour. 2 ed., Princeton University Press Princeton, N. J., 1947.

¹⁰ Вж. **Simeonov, O.**, Lambovska, M. Control over threats. Georg, Zilina, Slovakia, 2010, p. 45.

Фигура 2. Обобщено лицензионно табло на заплахите на УНСС

Инструментите, които се използват за оценяване на потенциалните резултати от управленските решения за противодействие на заплахите **на третия етап от методиката за управление на риска** по алтернативния подход, са, както следва:

- Методи на експертни оценки;
- Метод на анкетиране;
- Размити четириъгълни числа от теорията на размитите подмножества;
- Функции „експертон”, представени чрез доверителни интервали с четири оценки („доверителни четворки”);

- Математически операции и математическо очакване на случайни размити матрици на влияние;
- Представителни числа на доверителни интервали с четири оценки.

Методите на експертни оценки се използват за генериране на решения за противодействие на заплахите на третия етап на методиката. Решенията се предлагат от членовете на висшето ръководство на организацията, обединени в груповия субект, вземащ решение, като те участват равнопоставено в процеса. Особено подходящи за настоящото им приложение са методът на фокусните групи, методът на номиналните групи, методът на мозъчна атака и методът „Делфи“.

Методът на анкетиране се използва за прогнозиране стойностите на лицензионните показатели при бъдещата реализация на предлаганите решения на третия етап на методиката. Анкетирането се провежда със субекта, вземащ решение във варианта „открито анкетиране“¹¹. Всеки член на субекта, вземащ решение, генерира прогноза за очакваните стойности на лицензионните показатели, които биха се получили след приложението на пакета от управленски решения.

Поради

неопределеността на средата в бъдещия момент, за който се прогнозира лицензионните показатели, е удачно описание на прогнозите чрез инструментариума на теорията на размитите подмножества¹². В предлаганата методика за управление на риска прогнозите се представят чрез **размити четириъгълни числа**¹³. Освен за прогнозите за лицензионните показатели размитите четириъгълни числа се използват и за описание на оценките за агресивност на лицензиращите институции за отделните решения по показатели и на оценките на заплахите към организацията по показатели и решения.

Формирането на размитите оценки за заплахите включва следните дейности, които се реализират в посочената последователност:

- Заместване на размитите четириъгълни прогнози за лицензионните показатели в определените (в математическо отношение) функции на агресия на етап втори от методиката;
- Нормализация;
- Заместване на получените размити четириъгълни оценки за агресията в определените (в математическо отношение) функции на заплахата на организацията; и
- Нормализация в математическия интервал $[0, 1]$.

¹¹ Вж. **Бешелев**, С., Гурвич, Ф. Экспертные оценки в принятии плановых решений. Москва, Экономика, 1976, с. 30-34.

¹² Вж. **Кофман**, А., Алуха, Х. Введение теории нечётких множеств в управлении предприятиями. Минск, Высшая школа, 1992, с. 11, 35, 38; **Kaufmann**, A., Aluja, J. Tecnicas Operativas de Gestion para el Tratamiento de la incertidumbre. Limpergraf S.A., Barcelona, 1987, pp. 21-42, 62-64, 66, 85, 202.

¹³ Размито число с линейна и непрекъсната характеристична функция, която има две характерни оценки при възможност за събждане „единица“ и две характерни оценки при възможност за събждане „нула“ (**Kaufmann**, A., Aluja, J. Tecnicas Operativas de Gestion para el Tratamiento de la incertidumbre. Limpergraf S.A., Barcelona, 1987, p. 66.).

Функциите „експертон”¹⁴, представени чрез доверителни интервали с четири оценки, се използват за обобщаване и осредняване мнението на членовете на субекта, вземащ решение на третия етап на методиката.

Математическите операции със **случайни размити матрици на влияние**¹⁵ се прилагат за оценяване на взаимните влияния между решения и заплахи, решения и решения, и заплахи и заплахи, както и за определяне на скритите влияния от първо и второ поколение на управленските решения върху заплахите за организацията.

Математическото очакване на случайни размити матрици на влияние, както и **представителните числа**¹⁶ **на доверителни интервали с четири оценки**, се използват за представяне на осредненото общо влияние на решенията върху заплахите по показателите.

Като резултат от приложението на инструментариума от третия етап на методиката в рамките на цитирания научноизследователски проект беше избран „оптимален” пакет от управленски решения по отношение на два от показателите на УНСС, генериращи едни от най-големите заплахи. Това са показателите “Липса на достатъчно практически занимания, делови игри и връзки с бизнеса” и “Недостатъчен акцент върху важни дисциплини по специалността”. “Оптималният” пакет включва три управленски решения:

- Промяна в учебните планове;
- Промяна в учебните програми; и
- Подобряване на учебните стажове.

Подробните резултати от направените изчисления за очакванията за новите заплахи по посочените два показателя показват, че общата площ на заплахата за УНСС може да се ограничи в рамките на 0.205 cm^2 (със 6.8%). Максималното възможно ограничаване при възможност за събждане „нула” е 0.2016 cm^2 (с 8.4%), а при възможност за събждане „единица” – 0.2046 cm^2 (със 7%). Минималното възможно ограничаване при възможност за събждане „нула” е 0.2089 cm^2 (с 5%), а при възможност за събждане „единица” – 0.2052 cm^2 (със 6.7%).

Заклучение

В статията са постигнати три основни резултата.

На първо място е предложен нов комплексен инструментариум за приложението на нетрадиционен (алтернативен) подход за управление на риска в системи-

---

¹⁴ Експертонът е функция, представляваща обобщение на случайните размити матрици, чиито елементи се описват чрез доверителни интервали (**Кофман**, А., Алуха, Х. Модели для исследования скрытых воздействий. Минск, Высшая школа, 1993, с. 42).

¹⁵ Случайната размита матрица описва закони за вероятностни разпределения на случайни числа (вж. **Kaufmann**, А., Aluja, J. Modelos para la investigacion de efectos olvidados. Pugnasa S. A., Vigo, Espana, 1988). Размитата матрица на влияние представя отношения на влияние. Размитата матрица е матрица, чиито елементи са представени с размити числа (вж. **Zadeh**, L. Fuzzy sets. // *Information control*, 8, 1965, pp. 338-353.).

¹⁶ Представителното число е средство за дефъзификация, т.е. за представяне в дискретен вид, на размитите числа, размитите подмножества и доверителните интервали (**Bojadziev**, G., Bojadziev, M. Fuzzy logic for business, finance, and management. World Scientific publishing, Singapore, 1997. pp. 144-148.).

те за вътрешен контрол при революционни промени в развитието на организациите. Инструментарият за управление на риска съчетава разнообразни качествени и количествени методи и инструменти от управленските и математическите науки.

На второ място в статията са систематизирани основните характеристики на авторска методика за управление на риска в системите за вътрешен контрол по алтернативния подход.

На трето място е изяснено приложението на елементите на инструментариума по етапите на методиката.

По мнение на автора приносът на статията е в предложеното оригинално решение на методическите въпроси по приложението на алтернативен подход за управление на риска в системите за вътрешен контрол при революционни промени в развитието на организациите. В този смисъл може да се твърди, че статията запълва празнина в управленската наука по отношение на методическите аспекти на управление на риска в системите за вътрешен контрол.

Цитирана и използвана литература

1. Бешелев, С., Гурвич, Ф. Экспертные оценки в принятии плановых решений. Москва, Экономика, 1976.
2. Дэвид, Г. Метод парных сравнений. Москва, Статистика, 1978.
3. Кофман, А., Алуха, Х. Введение теории нечётких множеств в управлении предприятиями. Минск, Высшая школа, 1992.
4. Кофман, А., Алуха, Х. Модели для исследования скрытых воздействий. Минск, Высшая школа, 1993.
5. Нийли, А. Перспективи за развитие на бизнеса. Измерване на показателите за състоянието на вашия бизнес. С., 2001.
6. Сирашки, Хр. Управлението на иновациите – алтернатива за екологизация на дейности на добивната промишленост. // *Диалог*, 2011, бр. 4, с. 18-37, http://dlib.eacademy.bg/bitstream/handle/10610/2510/DialogueBook4bul2011_18_37.pdf?sequence=1&isAllowed=n.
7. Bojadziev, G., Bojadziev, M. Fuzzy logic for business, finance, and management. World Scientific publishing, Singapore, 1997.
8. Kaufmann, A., Aluja, J. Modelos para la investigacion de efectos olvidados. Pugsalsa S. A.,Vigo, Espana, 1988.
9. Kaufmann, A., Aluja, J. Tecnicas Operativas de Gestion para el Tratimiento de la incertidumbre. Limpergraf S. A., Barcelona, 1987.
10. Simeonov, O. Internal control systems as a crisis and anti-crisis factor. // *Riešenie krízových situácií v špecifickom prostredí*. University of Zilina. Zilina. Slovakia, vol. 2, 2009, pp. 573-578.
11. Simeonov, O., Lambovska, M. Control over threats. Georg, Zilina, Slovakia, 2010.
12. Von Neumann, J., Morgenstern, O. Theory of games and economic behaviour. 2 ed., Princeton University Press Princeton, N. J., 1947.
13. Zadeh, L. Fuzzy sets. // *Information control*, 8, 1965, pp. 338-353.

Стопанска академия „Д. А. Ценов” – Свищов
Университет за национално и световно стопанство –
София
Икономически университет – Варна
Софийски университет „Св. Климент Охридски”
Нов български университет – София

ИКОНОМИКА 21

Междууниверситетско списание
Година VI, книга 1, 2016

СЪДЪРЖАНИЕ

СТУДИИ

Проф. д-р Цвета Зафирова – Икономически университет, Варна
Управление на нефинансовите рискове при вземане
на стратегически решения..... 3

Професор д-р Храбрин Башев – Институт по аграрна икономика, София
Устойчивост на фермата 22

Доц. д-р Нина Котева – Институт по аграрна икономика, София
Икономическа ефективност и финансова устойчивост
на земеделските стопанства 59

СТАТИИ

**Проф. д.н. Мая Ламбовска – Университет за национално и световно
стопанство, София**
Методически характеристики на управление на риска в системите
за вътрешен контрол..... 83

**Доц. д-р Росица Колева,
гл. ас. д-р Стела Касабова – СА „Д. А. Ценов”, Свищов**
Статистически методи за анализ на бизнес риска 93

ИКОНОМИКА 21

МЕЖДУУНИВЕРСИТЕТСКО СПИСАНИЕ

Редакционен съвет

Главен редактор – проф. д-р Иван Върбанов – СА „Д. А. Ценов”, Свищов
Заместник главен редактор – проф. д-р ик.н. Румен Георгиев –
СУ „Св. Климент Охридски”, София
Проф. д-р ик.н. Нено Павлов – МВБУ, Ботевград
Проф. д-р ик.н. Бойко Атанасов – ИУ, Варна
Проф. д-р Йото Йотов – Университет „Дрексел”, Филадельфия, САЩ
Проф. д-р Клаус-Дитмар Хаазе – Университет Пасау, Германия
Проф. д-р Симеон Желев – УНСС, София
Проф. д-р Васил Цанов – ИИ, София
Проф. д-р Людмил Георгиев – НБУ, София
Проф. д-р Марияна Божинова – СА „Д. А. Ценов”, Свищов
Доц. д-р Григорий Вазов – ВУЗФ, София

Екип за техническо обслужване

Стилов редактор – Анка Танева
Превод на английски език – ст. преп. Лиляна Атанасова
Стилов редактор на английски език – преп. Роузмари Папуърт
Технически секретар – Ралица Сирашка

Дадено за печат на 24.06.2016 г., излязло от печат на 30.06.2016 г., формат 70x100/16, тираж 80.

© Академично издателство „Ценов”, Свищов, Градево 24
© Стопанска академия „Димитър А. Ценов” – Свищов

ISSN 1314-3123

ИКОНОМИКА

Година VI, книга 1, 2016

- Методически характеристики на управление на риска в системите за вътрешен контрол
- Управление на нефинансовите рискове при вземане на стратегически решения

МЕЖДУУНИВЕРСИТЕТСКО СПИСАНИЕ

КЪМ ЧИТАТЕЛИТЕ И АВТОРИТЕ НА СПИСАНИЕ „ИКОНОМИКА 21“

Списание „Икономика 21“ публикува изследователски студии и статии, методологически и методически разработки.

1. Обем:

Студии: минимум - 26 страници; максимум - 40 страници;
Статии: минимум - 12 страници; максимум - 25 страници;
Методологически и методически разработки до 40 страници.

2. Депозирание на материалите:

- на хартиен носител и в електронен вид (по E-mail и/или на CD);

3. Технически характеристики:

- изпълнение Word 2003 (минимум);
- размер на страницата - A4, 29-31 реда и 60-65 знака на ред;
- разстояние между редовете 1,5 lines (At least 22 pt);
- шрифт - Times New Roman 14 pt;
- полета - Top - 2.54 cm.; Bottom - 2.54 cm; Left - 3.17 cm; Right - 3.17 cm;
- номерация на страницата - долу вдясно;
- текст под линия - размер 10 pt;
- графики и фигури - Word 2003 или Power Point.

4. Оформление:

- наименование на статията, име на автора, научна степен, научно звание - шрифт Times New Roman, 14 pt, с големи букви Bold - центрирано;
- наименование и адрес на местоработата; телефони за контакти и E-mail;
- резюме на български език в обем до 15 реда; ключови думи - от 3 до 5;
- **JEL** класификация на публикациите с икономически характер (<http://ideas.repec.org/j/index.html>);
- основен текст (изложение);
- таблиците, графиките и фигурите се вграждат софтуерно в текста (да позволяват езикова корекция и превод на английски). Цифрите и текстът вътре в тях се изписват с шрифт Times New Roman 12 pt;
- формулите се създават с Equation Editor;
- списък с цитираната литература, подреден по азбучен ред - на кирилица и на латиница.

5. Правила за цитиране под линия:

При цитиране да се спазват изискванията на **БДС 17377-96 Библиографско цитиране**, поместени тук: <http://www.uni-svishtov.bg/dialog/Bibl.%20Citirane.pdf>.

Всеки автор носи отговорност за отстояваните идеи, съдържанието и техническото оформление на своя текст.

6. Контакти:

Главен редактор: тел.: (+359) 631-66-338
Стилов редактор: тел.: (+359) 631-66-335
Технически секретар: тел.: (+359) 631-66-238
E-mail: rsirashka@uni-svishtov.bg

Адрес: Стопанска академия „Д. А. Ценов“, ул. „Е. Чакъров“ № 2, Свищов, България